RUSKI INWALID

N°. 278.

WTOREK. 23 Listopada 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 23 Listopada.

Początek zimy tegoroczney u nas równie iest niestały iak burźliwy. Kilka razy iuż spadały tak obfite śniegi, iakich tylko potrzeba do sanney drogi, ato nawet w końcu września, iednakże dotychczas niemamy ieszcze stałey zimy; bo po śniegach padaią zaraz deszcze i znowu powracamy do iesieni. W przeszłą niedzielę 21 b. m. tak była mocna wieia, iakiey oddawna a nawet wśród zimy niewidziano. Wiatr wschodnio północny niezmiernie był gęsty, porywaiący i gwałtowny, a z nim padaiący śnieg taką robił w powietrzu ciemność, iż nietylko przechodzących po drugiey stronie ulicy niemożna było rozeznać; lecz nadto o południu ledwie bez swiecy czytać było można. Kilka dni poprzedzaiące były także mocno wietrzne; lecz gdy przy tém niebyło śniegu, czas niebył tak przykrym. Dotychczas ieszcze nad 8 stopni *Reaumura* niemieliśmy zimna, z tém wszystkiem drwa są bardzo drogie w porównaniu lat przeszłych; bo chociaż przeszłey zimy dochodził sążeń do 16 i 17 rubli ass. było to w środku iuż zimy; teraz zaś o tey porze iuż po 15 rubli płacić trzeba.

— W tych dniach za staraniem poselstwa francuzkiego odprawione zostało uroczyste nabożeństwo w kościele tuteyszym katolickim z powodu urodzenia Xiążęcia *Bordeaux.*

— Z otrzymanych tu pewnych doniesień z Kiachty dowiaduiemy się, że Cesarz Chiński umarł.

— Nowo zbudowany na płaskich i zakrytych statkach most, zwany *Isakiewski* łączący *Wasilewski ostrow* z główną częścią stolicy tuteyszey, iest teraz przedmiotem ciekawości powszechney. Szerokość Newy, bystrość iey przy nysciu i głębokość, zdawały się bydz niepokonanemi przeszkodami do utrzymania go tak równo i prosto, iak zwyczynie są mosty na palach lub arkadach; pokonano przecież te

przeszkody i most ten prawdziwie piękny, może się nazwać tryumfem *Sztuki* nad *Naturą.*

— Od nieiakiego czasu pokazuią tu w pałacu Xiężney *Łobanowey-Rostowskiey*, *Cosmorama*. Ten wyraz grecki, każe się domyślać iż ciekawemu widzowi ukaże się w małem obięciu *cały swiat*, a przynaymniey *połowa iego*. Lecz gdy tak wielki i rozmaity widok, mógłby za nadto, a może i szkodliwie razić oko; zapewne to dla tey przyczyny przedsiębierca tak wielkiego dzieła, pokazuie widoki *niektòrych* miast iednego po drugiém i znakomitsze pomniki, a na koncu ieden piękny wodopad. A to wszystko niekosztuie iak pięć rubli assygnacyynych.

— Z przyczyny łagodney tegoroczney zimy żegluga dotychczas iaszcze nieustaie i po dzień 11 b. m. przybyło 1070 rozmaitych okrętów do portu Kronsztadzkiego.

Królestwo Polskie.

Rozkaz Dzienny do woyska Polskiego.

w Kwaterze Główney dnia 15 Listopada 1820. w Warszawie.

Za naywyższym rozkazem.

Postępuie na wyższy stopień.

W Korpusie Artylleryi i Inżenierów: W kompanii 2giey pozycyyney pieszey, Porucznik Karol Skalski, na Kapitana klassy 2giey.

Przeniesieni zostaią.

Z teyże kompanii Kapitan klassy 1szey Cichocki, do kompanii 2giey lekkiey pieszey.

W piechocie: Z pułku 2go liniiowego, Kapitan Ostafiński, do batalionu Saperów, iako Kapitan klassy 2giey.

Przeznaczeni zostaią.

W Korpusie Artylleryi i Inżenierów: Z kompanii 2giey garnizonowey, Kapitan klassy 2iey Werpechowski, na Dowódcę kompanii 1szey garnizonowey.

W woysku: Kapitan Skirmuntt, do pełnienia obowiązków Adjutanta placu miasta Kalisza.

Otrzymuią żądane dymissyie.

W jeździe: W Korpusie żandarmeryi, Podofficerowie: Tomasz Kozłowski, i Hippolit Zgarski, oba w stopniu Podporuczników.

Naczelny Wódz.
(podpisano) KONSTANTY.
W. X. R.

Zgodno z oryginałem
Jenerał Szef Sztabu Głównego *Toliński.*

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Austryia.

z Wiednia, 10 Listopada.

Słychać, iż Hrabia *Saurau*, Kanclerz i pierwszy Minister wydziału spraw wewnętrznych, odebrał z Włoch bardzo ważne listy. Słychać także, iż czynna policyia Włoska, wyśledziła intrygi wielkiey wagi.

Gazety niemieckie rachuią, iż wysłanie woyska Austryiackiego do Włoch kosztuie 40 milionów złotych Ryńskich papierami skarbowemi.

Cesarz Jmć wydał rozkaz, aby od d. 1 b. m. całe woysko pobierało płacę pieniędzmi konwencyynemi.

Z rokazu nadworney Rady woienney wysłano ztąd znowu znaczny oddział artylleryi do główney kwatery Austryiackiey w Treviso, gdzie się nayznakomitsi Jenerałowie wraz z Barouem *Frimont*, naczelnym dowódcą, znayduią, i dalszych przepisów oczekuią; te zaś od wypadku narad w Opawie zależeć będą.

Anglia.

Rozwiązanie sprawy Królowey.

z Londynu, 10 Listopada.

(Ciąg dalszy.)

Dnia 6 b. m. posiedzenie bardziey iescze było burzliwe. Po zebraniu głosów okazało się, że 123 parów było *za* powtórném odczytaniem bilu, a 95 *przeciwko temu*. Większością za tem 28 głosów było przyięte powtórne odczytanie.

Na posiedzeniu następném Lord *Darley* podał oświadczenie Królowey w następuiących wyrazach: »Królowa JMść dowiedziawszy się, o postanowieniu Lordów względem Bilu, protestuie się przeciwko niemu iak nayuroczyściey w obliczu Parlamentu, Rodziny Królewskiey, i całey Anglii. Ludzie którzy się połączyli z iey prześladówcami, przywłaszczyli sobie prawo sędziów w tey trudney sprawie. Parowie niektórzy co się znaydowali na posiedzeniu podczas oskarzenia, a wyszli z parlamentu gdy się rozpoczęła obrona, dali teraz głosy przeciwko Królowey. N. Pani niema zamiaru korzystać z prawa iey służącego i domagać się sprawiedliwości od komitetu. Powtarza tylko że przed Bogiem i sumnieniem iest niewinną. Z stałością za tém i wewnętrzną spokoynością, oraz z mocném przekonaniem otrzymania sprawiedliwości, czeka wyroku.«

Niektórzy z Lordów a w tey liczbie i Hrabia *Lauderdale* niechcieli przyiąć tego oświadczenia. Nakoniec po niektorych rosprawach na wniosek Wielkiego Kanclerza postanowiono

ie przyiąć po niektórych odmianach w wyrazach i wysłuchać wszelkich innych przełożeń Królowey, które mogą bydz iescze z iey strony podane.

Następnie parlament zamienił się w wydział sekretny celem przeyrzenia iescze bilu. Wstęp iego był odczytany i za zgodą członków zrobiono niektóre mało znaczące zmiany iak n. p. miasto *Pergami* poprawiono *Bergami*. Za tem nastąpiły burzliwe rosprawy o artykule względem rozwodu. (Pomienione rosprawy pomiesciemy późniey).

Jmiona Parów którzy dali głosy za powtórnem odczytaniem bilu na posiedzeniu 6 Listopada są następuiące: Xiążęta: Jorkski, *Klarencyi*, *Boford*, *Routland*, *New-Castel*, *Nortumberland*, *Wellington*, *Athol* i *Montsor*; Margrabiowie: *Anglesi Bouckingham* i iescze dziesięć innych; Hrabiowie: *Gartcourt*, *Portsmouth*, *Humme*, *Scheftsbure*, *Wesimoreland*, *Harrowby*, *Withwoort*, *Verulam*, *Cathcart*, *Mülgraf*, *Nelson*, *Powists*, *Liverpool*, *Bathurst Chatam* i iescze 23 hrabiów; Vice-hrabiowie: *Exmouth*, *Sidmouth*, *Mekille*, *Sidney* i czterech innych; Lordowie: *Rodney*, *Sommers*, *Grey*, *Forbes*, *Gambiere*, *Manners*, *Lauderdal*, *Scheffild*, *Elson*, *Druglas*, *Grewille* i 26 innych Lordów. Z liczby Parów duchownych: Arcypiskupi: *Cantorbery*, i *Tyems*; Biskupi: *Londyński*, *St: Assau*, *Eliski*, *Wprchester*, *Peterborughski*, *Chesterski*, *Glocesterski* i inni.

Jmiona Parów którzy na témże posiedzeniu dali głosy przeciwko powtórnemu czytaniu bilu pomienionego: Xiążęta: *Glocesterski*, *Sommerst*, *Hamilton*, *Arguelle*, *Leinster*, *Grafton*, *Portrand*, *Devonshire*, *Betford*, *Richmond*, i *St. Albans*, Margrabiowie: *Bath*, *Stafford*, i *Landoun*; Hrabiowie: *Stanhoppe*, *Fitzvilliam*, *Oxford*, *Gersey*, *Albemarle*, *Plimouth*, *Essex*, *Suffoln*, *Petbrogh*, *Derby*, *Minto*, *Grey* i 25 innych hrabiów i Vice-Hrabiów; Lordowie: *Baggaut*, *Holland*, *Kingh*, *Klintor*, *Erskine Arden*, *Elviborough*, *Dondas*, *Aucland*, *Amherst* i 29 innych Lordów. Z Parów duchownych należy do tey liczby ieden tylko Arcybiskup Jorkski.

Między przyiaciołami Królowey nayżywsza dzisieyszego wieczora panuie radość, a uniesienie ludu nad wszelkie iest opisanie; wszędzie rozlegaią się okrzyki: Niech żyie Królowa; w wielu kościołach biią w dzwony, a domy niektóre przepysznie są oświecone. Między temi naypiękniey iaśnieie dom wydawcy iedney z gazet. Lecz to iest pewne, iż nikt niema większych powodów do radości, iak ławnik *Wood*, który się stał teraz bożyszczem pospólstwa, a prócz pomyślnego skończenia sprawy Królowey w którey tak czynny brał udział, powygrywał iescze wiele zakładów, wynoszących iak mówią do 150 tysięcy funtów szterlingów.

T u r c y i a.

z Stambułu, 12 *Października*.

Los *Alego-Baszy* i iego uporczywe sprzeciwianie się Porcie, nieprzestaie tu bydz przedmiótem powszechnych uwag i rozmów. Ostatnie doniesienia dowodców tureckich czyniły nadzieię, iż ta woyna wkrótce będzie skończoną; z tem wszystkiem widać, iż *Ali Basza* na wszystko się odważy i wszystko przedsięwezmie, aby tylko wolność i życie swoie mógł zachować Według pewnych doniesień wpadł on był do Cytadelli Janiny z 700 lub 800 sobie oddanych żołnierzy, i za pomocą podkopanych min i ciężkiey artylleryi iuż mu się udało zamienić w gruzy większą połowę miasta Janiny. Niemało także przyczynił szkody korpusowi tureckiemu który go oblega. Dowodcy porty *Baba Pehliwan* i *Jzmail* Basza, musieli prosić portę o nowe posiłki. Basza Tessaloński iuż się z nimi połączył; a w rękodzielni zbroi w Stambule dniem i nocą pracuią, aby dostarczyć oręża. Basza Negrepontu odebrał także rozkaz, aby całą artylleryią miał w zupełney gotowności do wysłania na pomoc korpusowi oblegaiącemu.

Wszystkie te środki i rozkazy dokładnie są wyłożone w Hotschiszeryfie (odezwie) Sułtana, danym Wielkiemu Wezyrowi, a napisanym w wyrazach nader mocnych. Rodzina i domownicy *Alego Baszy* przesłali Sultanowi bardzo pokorne pismo w ięzyku greckim, przez które błagaią miłosierdzia iego i oświadczaią zupełne poddanie się woli iego. Proszą oraz, aby im wolno było obrać namieszkanie dla siebie Depedelen, gdzie iak wiadomo urodził się *Ali Basza*.

Co do samego *Ali*, ten iak wiadomo zamknął się w twierdzy z pewną liczbą woysk swoich i sług, którym iednakże nieufaiąc i lękaiąc się aby go nieopuścili, rozkazał zamurować wszystkie wyyścia z tey twierdzy. Pomimo atoli tych ostrożności, czterech iego oficerów postanowiło umknąć z twierdzy spuszcaiąc się na drugą iey stronę po murze. Jeden z nich życiem za tę odwagę zapłacił, a trzey inni pomyślnie spuścili się i przybyli do obozu *Baby Baszy*. Według doniesienia przez nich uczynionego, stan *Alego* co raz okropnieyszym się staie iJeśli nie podda się

dobrowolnie, to zapewne zginie z ręki własnych swoich stronników.

— Wielu Ormian których toczyła się sprawa w trybunałach tuteyszych, odebrali w tych dniach karę śmierci. W tey liczbie znaydowali się: Jeden bogaty bankier, starzec ieden przeszło 80letni i kilku Xięży. Wszyscy ini oskarżeni, wysłani są na wygnanie. Podobnyż los spotkał niedawno kilku oficerów z korpusu *Bostandzy Baszy*, dopuszczaiących się nadużyciów w obowiązkach i płacach, które im były powierzone, a naybardziey tych co byli oskarżeni i przekonani o ciemiężenie ludzi sobie podwładnych.

SZWAYCARYIA.

z Bazel, 2 Listopada.

Przed kilku dniami zdarzył się w mieście tuteyszém następuiący smutny przypadek: U ciesli iednego był towarzysz, młody mężczyzna 22ch lat wieku, rodem z Strażburga. Dobra konduita i pilność w robocie tego młodzieńca, ziednały mu nietylko przywiązanie i ufność maystra; lecz nadto szacunek wszystkich którzy go tylko znali. Był on pierwiey w woysku francuzkiém i w kilku potyczkach chlubnie się odznaczył, a między innemi znaydował się i w owey sławney narodowey bitwie pod Lipskiem. 18 Października gdy przechodził między murem otaczaiącym miasto i przyległemi ogrodami, dał się słyszeć z zamałych drzwiczek ogrodowych wystrzał z fuzyi. Kula przeszyła go naskroś i nieszczęśliwy padł na ziemię. Zabóycą iego niedobrowolnym był nieiakis Pan *Lenderer* właściciel ogrodu z którego wystrzał pochodził. Właśnie tego dnia przyniesiono mu fuzyię, która była w reparacyi; chcąc ią sprobować wyszedł do ogrodu, i zawiesiwszy cel na drzwiczkach, rzekł: »teraz zapewne nikt z tamtey strony nie przyidzie.« Wystrzelił i usłyszał ięczenie. Mayster co mu fuzyią przyniosł, padł bez zmysłów ze strachu; lecz Pan *Lenderer* chociaż przestraszony, rozkazał przynieść klucz od drzwiczek, otworzył ie i uyrzawszy młodego mężczyznę leżącego, zapytał czyby niebył raniony, konaiącym głosem odpowiedział młodzieniec: »niewiem« — Pan *Lenderer* wniósł go do ogrodu, lecz nieszczęśliwy iuż skonał. W całym domu wielkie powstało zamieszanie. Pani *Lenderer* myśląc, że ktoś iey męża zastrzelił, w niebespieczną wpadła słabość. Pan *Lenderer* sam natychmiast poszedł do policyi i doniósł o wszystkiem. — Osadzono go zaraz w więzieniu; lecz ze względu na niebespieczną słabość żony uwolniono, a sprawę odesłano do sądu kryminalnego. Zapewne będzie uniewinnionym bo zabóystwo było wcale niedobrowolném; lecz z tém wszystkiem surowie ukaranym zostanie za złamanie prawa, zakazuiącego strzelać w domach i ogrodach, a mianowicie z fuzyi kulą nabitey. Tegoż samego dnia przyiechał tu oyciec młodzieńca zabitego, z synem i zięciem dla widzenia się z nim. Ten nieszczęśliwy oyciec ma teraz tylko iednego syna, będąc trzynastu oycem. Wszyscy mu w młodych latach i powiększey części z nieszczęśliwych przypadków pomarli.

ROZMAITOŚCI.

Ochłodzenie się wśród upałów.

Zbytnie gorąco równie iak zbytnie zimno iest nieprzyiemne. Nie chcę utrzymywać którą z tych dwóch temperatur przenieść należy, ale przytoczę niektóre środki używane w celu ochronienia się od wielkich upałów. Cieniste gaie, groty podziemne, piwnice, są nayprostszém i naynaturalnieyszém schronieniem od skwaru słonecznego; ale zbytki i zniewieściałość nowych szukały. Rzymianie wśród wielkich upałów wodą skrapiać się kazali. *Pliniusz* świadczy, że sławny teatr *Tyberyusza*, z wierzchu płótnem był tylko okryty, ale w czasie wielkich upałów, posągi stoiące na szczycie rozrzucały na około wodę, która sącząc się przez płótno w drobnych kroplach skrapiała widzów. — W dniach wielkich uroczystości woda przez te posągi wyrzucana była *pachnąca:* Bodayby (dodaie ieden dziennik Francuzki) i w naszych czasach Dyrektorowie Teatrów wynaleźli sposób, spuszczania wśród upałów *deszczu pachnącego,* dla powiększenia przyiemności paradyzu.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	— rubli as:	—	11 50. k.
Ditto — Ditto stary	— Ditto	—	11 25. —
Rubel srebrny	— — Ditto	—	3 70. —

W PETERSBURGU.

W drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.